

ORGANIZOVANJE I SPROVOĐENJE ZDRAVSTVENIH PREGLEDA ZAPOSLENIH

ORGANIZATION AND IMPLEMENTATION OF EMPLOYEE HEALTH EXAMINATIONS

Miodrag PANTIĆ, Elektroprivreda Crne Gore - AD Nikšić, Crna Gora, ORCID: 0009-0007-9615-1880,

miodrag.pantic@epcg.com,

Miloš KRUŠKA, Elektroprivreda Crne Gore - AD Nikšić, Crna Gora, ORCID: 0009-0004-9202-6474,

milos.kruska@epcg.com,

KRATAK SADRŽAJ

Zaštita i zdravlje na radu podrazumijeva obezbjeđivanje uslova na radu koji ne dovode do povreda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi sa radom i koji stvaraju pretpostavke za punu fizičku i psihičku zaštitu zaposlenih.

Zdravstveni pregledi zaposlenih preduzimaju se radi utvrđivanja i otklanjanja uzroka obolijevanja i zdravstvenih oštećenja u vezi sa radom.

Poslodavac je dužan da obezbijedi zdravstveni pregled zaposlenih koji se raspoređuju na radna mjesta sa posebnim uslovima rada (nepovoljna klima, buka, vibracije, zračenja, vlaga, prašina, štetni gasovi, blizine električne energije, rad na visini i dr.), odnosno sa povećanim rizikom i u slučajevima ponovnog angažovanja zaposlenog koji je odsustvovao sa rada na tom radnom mjestu duže od godinu dana.

U Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić se u skladu sa Zakonom o zaštiti i zdravlju na radu sprovode sljedeći zdravstveni pregledi:

- **Predhodni zdravstveni pregledi** (pregledi koji se obavljaju prije potpisivanja Ugovora o radu radi prethodnog utvrđivanja i ocjenjivanja posebnih zdravstvenih uslova i sposobnosti zaposlenog za rad na radnom mjestu za koje je Zakonom propisan zdravstveni pregled)
- **Periodični zdravstveni pregledi** (pregledi koji se obavljaju radi praćenja i ocjenjivanja zdravstvenog stanja i sposobnosti zaposlenog za obavljanje poslova na radnim mjestima sa posebnim uslovima rada, odnosno povećanim rizikom, u odnosu na faktore rizika tih radnih mjesta, a u propisanim rokovima).
- **Sanitarni pregledi** (pregledi zaposlenih koji obavljaju poslove proizvodnje, prometa i distribucije krane i napitaka prije raspoređivanja na ta radna mjesta i periodično svakih 6 mjeseci)

Poslove organizovanja zdravstvenih pregleda i vođenje zakonskih evidencija u vezi sa zdravstvenim pregledima u Elektroprivredi Crne Gore – AD Nikšić obavljaju stručna lica za ZZN.

Ključne riječi: zdravlje, pregledi, zaposleni, posebni uslovi rada.

ABSTRACT

Occupational health and safety is founded on the principle of creating working conditions that prevent occupational injuries, work-related diseases, and health impairments associated with workplace exposure. Its primary objective is to safeguard both the physical and mental well-being of employees.

Employee health examinations represent a key preventive mechanism, aimed at identifying potential health risks and mitigating the causes of work-related illnesses and occupational impairments.

Employers are legally required to provide medical examinations for employees assigned to workplaces with special working conditions, including exposure to adverse climate, excessive noise, vibration, radiation, humidity, dust, harmful gases, electrical hazards, work at heights, and other increased occupational risks. Additionally, employees returning to work after an absence exceeding one year are subject to mandatory medical assessment prior to resuming their duties.

In compliance with the national occupational health and safety framework, the Montenegrin Electric Enterprise implements a structured system of employee health examinations, which includes:

- **Pre-employment medical examinations**, conducted prior to the conclusion of an employment contract, with the purpose of assessing health status and determining an employee's fitness for work at specific workplaces, in accordance with statutory requirements.

- **Periodic medical examinations**, performed at prescribed intervals to continuously monitor employees' health and work capacity at workplaces characterized by special working conditions or elevated risk, taking into account identified occupational hazards.
- **Sanitary medical examinations**, mandatory for employees involved in the production, handling, and distribution of food and beverages, conducted before job assignment and subsequently at six-month intervals.

The planning, coordination, and documentation of employee health examinations at the Montenegrin Electric Enterprise are carried out by occupational health and safety specialist.

Keywords: occupational health and safety, medical examinations, employees, high-risk workplaces.

UVOD

Zdravstveni pregledi zaposlenih preduzimaju se radi utvrđivanja i otklanjanja uzroka obolijevanja i zdravstvenih oštećenja u vezi sa radom.

Poslodavac je dužan da obezbijedi zdravstveni pregled zaposlenih koji se raspoređuju na radna mjesta sa posebnim uslovima rada, odnosno sa povećanim rizikom i u slučajevima ponovnog angažovanja zaposlenog koji je odsustvovao sa rada na tom radnom mjestu duže od godinu dana.

Vrstu, način, obim i rokove obavljanja zdravstvenih pregleda propisuje organ državne uprave nadležan za poslove zdravlja, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove rada.

SLIKA 1 – ZDRAVSTVENI PREGLEDI ZAPOSLENIH

Poslodavac je dužan da zaposlenog koji obavlja poslove sa posebnim uslovima rada, odnosno sa povećanim rizikom uputi na zdravstveni pregled prije isteka roka utvrđenog propisom.

Ako se u postupku zdravstvenog pregleda utvrdi da zaposleni ne ispunjava posebne zdravstvene uslove za obavljanje poslova na radnom mjestu sa posebnim uslovima rada, odnosno sa povećanim rizikom, poslodavac je dužan da ga rasporedi na drugo radno mjesto koje odgovara njegovim zdravstvenim sposobnostima, u skladu sa aktom o sistematizaciji.

RADNA MJESTA SA POSEBNIM USLOVIMA RADA

Radna mjesta sa posebnim uslovima rada su radna mjesta na koja mogu biti raspoređeni i obavljati poslove tih radnih mjesta samo zaposleni koji, pored opštih uslova za zasnivanje radnog odnosa, ispunjavaju i posebne uslove u pogledu pola, godina života, školske spreme, stručne osposobljenosti, zdravstvenog stanja i psihičkih sposobnosti. Organ državne uprave nadležan za poslove rada, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja, propisuje koji poslovi se smatraju poslovima sa posebnim uslovima rada, kao i posebne uslove koje treba da ispuni zaposleni za rad na tim poslovima.

Poslodavac ne može rasporediti zaposlenog da radi na radnom mjestu sa posebnim uslovima rada, ukoliko prethodno nije utvrdio da zaposleni ispunjava propisane posebne uslove.

Zaposleni koji radi na radnom mjestu sa posebnim uslovima rada je dužan da odmah obavijesti poslodavca, ako ocijeni da nije sposoban da radi takve poslove, kao i da obavi zdravstveni pregled na koji ga je uputio poslodavac.

VRSTE ZDRAVSTVENIH PREGLEDA

Zdravstveni pregledi zaposlenih obavljaju se kao prethodni i periodičnim pregledi.

Prethodne i periodične zdravstvene preglede obavlja ovlaštena zdravstvena ustanova koja na primarnom nivou obavlja zdravstvenu zaštitu zaposlenih (medicina rada).

Prethodni zdravstveni pregledi zaposlenih obavljaju se radi utvrđivanja i ocjenjivanja zdravstvenih uslova, odnosno sposobnosti zaposlenog za rad na radnom mjestu sa posebnim uslovima rada odnosno sa povećanim rizikom, i to:

- 1) prije početka rada na radnom mjestu sa posebnim uslovima rada, odnosno povećanim rizikom;
- 2) prije premještanja zaposlenog na radno mjesto sa povećanim rizikom;
- 3) prilikom svakog utvrđivanja novih rizika na radnom mjestu sa povećanim rizikom na kojem zaposleni radi;
- 4) ako je zaposleni odsustvovao sa rada na radnom mjestu sa posebnim uslovima rada, odnosno sa povećanim rizikom duže od godinu dana i ponovo se angažuje na to radno mjesto.

Periodični zdravstveni pregledi zaposlenih obavljaju se radi praćenja i ocjenjivanja zdravstvenog stanja, odnosno sposobnosti zaposlenog za obavljanje poslova na radnom mjestu sa posebnim uslovima rada, odnosno povećanim rizikom u odnosu na faktore rizika tog radnog mjesta, a u rokovima propisanim ovim pravilnikom.

Poslodavac upućuje zaposlenog na periodični zdravstveni pregled:

- 1) najkasnije 30 dana prije isteka roka utvrđenog Pravilnikom;
- 2) nakon zaključivanja bolovanja po osnovu teške povrede na radu;
- 3) poslije bolesti ili povrede koje nijesu u vezi sa radom - ako postoji sumnja na smanjenu radnu sposobnost;
- 4) ako postoji sumnja na bolest zavisnosti koja može uticati na radnu sposobnost.

U postupku obavljanja prethodnih i periodičnih zdravstvenih pregleda koriste se podaci iz akta poslodavca o procjeni rizika na radnom mjestu sa povećanim rizikom i o posebnim zdravstvenim uslovima koje moraju da ispunjavaju zaposleni.

Prethodni i periodični zdravstveni pregledi zaposlenih obuhvataju:

- 1) opšti zdravstveni pregled, i
- 2) specifični zdravstveni pregled - zavisno od rizika i zdravstvenih uslova koje zaposleni na tom radnom mjestu treba da ispunjava.

**Opšti dio prethodnih i periodičnih pregleda zaposlenih na radnim mjestima
sa posebnim uslovima rada odnosno povećanim rizikom**

	PRETHODNI PREGLED	PERIODIČNI PREGLED
1.	Anamnestički podaci (lična, porodična, socijalna anamneza)	Dopuna anamneze (lična, porodična, socijalna)
2.	Ljekarski pregled sa osnovnom antropometrijom (tjelesna masa, tjelesna visina, indeks tjelesne mase-BMI)	Ljekarski pregled sa osnovnom antropometrijom (tjelesna masa, tjelesna visina, indeks tjelesne mase-BMI)
3.	Osnovne laboratorijske analize: -krvi (broj leukocita, eritrocita, hemoglobin, hematokrit, sedimentacija, koncentracija glukoze, AST, ALT, kreatinin) -urina (prisustvo bjelančevina, šećera, bilirubina, urobilinogena i sediment urina)	Osnovne laboratorijske analize: -krvi (broj leukocita, eritrocita, hemoglobin, hematokrit, sedimentacija, koncentracija glukoze, AST, ALT, kreatinin) -urina (prisustvo bjelančevina, šećera, bilirubina, urobilinogena i sediment urina)
4.	Elektrokardiogram (12 odvoda)	Elektrokardiogram (12 odvoda)
5.	Radiografija grudnog koša (PA)	Radiografija grudnog koša (PA) u slučaju medicinske indikacije
6.	Spirometrija	Spirometrija
7.	Tonalna liminarna audiometrija	Tonalna liminarna audiometrija u zavisnosti od vrste posla
8.	Ispitivanje vidnih funkcija: oštrina vida na blizinu i daljinu, dubinski vid, forija, fuzija, kolorni vid	Ispitivanje vidnih funkcija: oštrina vida na blizinu i daljinu, dubinski vid, forija, fuzija, kolorni vid
9.	Drugi specifični pregledi u zavisnosti od utvrđenih štetnosti i opasnosti odnosno posebnih zdravstvenih uslova za obavljanje određenih poslova na radnom mjestu, u skladu sa aktom o procjeni rizika.	Drugi specifični pregledi u zavisnosti od utvrđenih štetnosti i opasnosti odnosno posebnih zdravstvenih uslova za obavljanje određenih poslova na radnom mjestu, u skladu sa aktom o procjeni rizika.

**Specifični dio prethodnih i periodičnih pregleda zaposlenih na radnim mjestima
sa posebnim uslovima rada odnosno povećanim rizikom**

	PRETHODNI PREGLED I PERIODIČNI PREGLED	Vremenski interval u mjesecima
1.0 ZAHTJEVI OPTEREĆENJA		
1.1.	ČULO VIDA	12
1.2.	ČULO MIRISA I UKUSA	24
1.3.	ČULO RAVNOTEŽE	12
1.4.	ČULO SLUHA	12
1.5.	SREDNJE TEŽAK I TEŽAK DINAMIČKI FIZIČKI RAD	12
1.6.	STATIČKI FIZIČKI RAD	12
1.7.	PONAVLJAJUĆI BRZI POKRETI I PRISILNI POLOŽAJI	12
1.8.	PSIHIČKI ZAHTJEVI I OPTEREĆENJA (KOGNITIVNI, PSIHOSENZORNI I PSIOMOTORNI)	12
	PRETHODNI PREGLED I PERIODIČNI PREGLED	Vremenski interval u mjesecima
2.0 FIZIČKE ŠTETNOSTI		
2.1.	NEODGOVARAJUĆE OSVJETLJENJE	24
2.2.	RAD U NEPOVOLJNIM MIKROKLIMATSKIM USLOVIMA	24
2.3.	BUKA	12
2.4.	OPŠTE VIBRACIJE	12
2.5.	LOKALNE VIBRACIJE	12
2.6.	NEJONIZUJUĆE ZRAČENJE	12
2.7.	POVIŠENI ILI SNIŽENI VAZDUŠNI PRITISAK	12
2.8.	PROMJENE UBRZANJA (AKCELERACIJA ILI DECELERACIJA)	12

3.0 HEMIJSKE MATERIJE	12
------------------------------	-----------

4.0 BIOLOŠKE ŠTETNOSTI	24
-------------------------------	-----------

	PRETHODNI PREGLED I PERIODIČNI PREGLED	Vremenski interval u mjesecima
5.0 POSEBNE ŠTETNOSTI I OPASNOSTI		
5.1.	RAD NA VISINI	12
5.2.	RAD POD ZEMLJOM (rudnici, podzemna skladišta i sl.)	12
5.3.	RAD NOĆU	18
5.4.	UNUTRAŠNJI TRANSPORT	12
5.5.	RAD U NEHIGIJENSKIM USLOVIMA, PRISUSTVU VLAGE, NEPRIJATNIH MIRISA I ISPARENJA	12
5.6.	UPRAVLJANJE ZAHTJEVNIM SISTEMIMA	12

Ako u postupku ocjenjivanja posebnih zdravstvenih uslova zaposlenog ovlašćena zdravstvena ustanova utvrdi da je neophodna prethodna medicinska dokumentacija, potražuje je od zaposlenog, odnosno od njegovog izabranog doktora.

Prilikom upućivanja zaposlenog na zdravstveni pregled, poslodavac (Stručno lice za zaštitu i zdravlje na radu) popunjava **Uput za prethodni zdravstveni pregled**, odnosno **Uput za periodični zdravstveni pregled**.

Doktor medicine specijalista medicine rada, po obavljenom zdravstvenom pregledu zaposlenog, sačinjava **Izveštaj o izvršenom prethodnom zdravstvenom pregledu zaposlenog**, odnosno **Izveštaj o periodičnom zdravstvenom pregledu zaposlenog** u tri primjerka, od kojih poslodavcu i zaposlenom dostavlja po jedan primjerak izveštaja najkasnije u roku od 15 dana od dana izvršenog zdravstvenog pregleda, a jedan primjerak zadržava.

U primjerku izveštaja koji se dostavlja poslodavcu ne navodi se zdravstveno stanje zaposlenog, već se samo daje nalaz i mišljenje o radnoj sposobnosti, dok preostala dva primjerka sadrže i zdravstveno stanje sa obrazloženjem neophodnih predloženih mjera za adekvatnu zaštitu i očuvanje zdravlja zaposlenog.

Kada specijalista medicine rada u postupku zdravstvenog pregleda utvrdi poremećaj zdravstvenog stanja zaposlenog o tome, bez odlaganja, obavještava zaposlenog i poslodavca.

SANITARNI PREGLEDI ZAPOSLENIH

Za zaposlene koji obavljaju poslove proizvodnje, prometa, distribucije hrane i napitaka Stručno lice za zaštitu i zdravlje na radu sačinjava Spisak zaposlenih za sanitarni pregled i dostavlja ga ovlašćenoj zdravstvenoj ustanovi, gdje se pregledi obavljaju, na svakih 6 mjeseci u skladu sa Zakonom.

SLIKA 2 – SANITARNA KNJIŽICA

Sanitarni pregled obuhvata uzimanje briseva (obično grla i nosa), uzorka stolice na koprokulturu (salmonela, šigela) i pregled lekara.

OVLAŠĆENE USTANOVE ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU ZAPOSLENIH

Organ državne uprave nadležan za poslove zdravlja, uz prethodno pribavljenu saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove rada, propisaće i izdaće ovlašćenje pravnom licu registrovanom u skladu sa zakonom, ako ispunjava kadrovske, organizacione, tehničke i druge uslove da obavlja sljedeće poslove:

- 1) učestvuje u procjeni rizika na poslovima i u radnoj okolini prilikom sastavljanja akta o procjeni rizika;
- 2) upoznaje zaposlene sa rizicima po zdravlje koji su povezani sa njihovim radom i obavlja poslove zdravstvenog vaspitanja zaposlenih;
- 3) utvrđuje i ispituje uzroke nastanka profesionalnih bolesti i bolesti u vezi sa radom;
- 4) ocjenjuje i utvrđuje posebne zdravstvene uslove koje moraju da ispunjavaju zaposleni za obavljanje određenih poslova na radnom mjestu, u procesu rada ili za upotrebu, odnosno rukovanje određenim sredstvima za rad;
- 5) vrši prethodne i periodične zdravstvene preglede zaposlenih u skladu sa propisima o zaštiti i zdravlju na radu;
- 6) izdaje izveštaj o zdravstvenom pregledu o ispunjavanju zdravstvenih uslova rada na radnom mjestu sa povećanim rizikom;

Obrazac broj 10 EVIDENCIJA O PRETHODNIM I PERIODIČNIM ZDRAVSTVENIM PREGLEDIMA

ZAKLJUČAK

Zdravo radno mjesto za sve zaposlene, prevencija povreda na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u vezi sa radom, poboljšanje uslova u kojima zaposleni izvršavaju svoje radne zadatke, kao i unapređenje zdravlja svih učesnika radnog procesa, zajednička je briga poslodavca i zaposlenog.

Obzirom da prevencija predstavlja sve korake i mjere zaštite i zdravlja na radu koje se preduzimaju ili planiraju na svim nivoima, radi sprječavanja ili smanjivanja rizika po život i zdravlje zaposlenih, u ovom radu su navedene one radnje koje kroz planiranje i izvršavanje sprovode stručna lica za zaštitu i zdravlje na radu u Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić.

LITERATURA

1. Zakon o zaštiti i zdravlju na radu („Sl.list CG“, broj 34/14, 44/18 i 84/24);
2. Pravilnik o vrsti, načinu, obimu i rokovima za obavljanje zdravstvenih pregleda zaposlenih na radnim mjestima sa posebnim uslovima rada odnosno sa povećanim rizikom;
3. Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu u EPCG - AD Nikšić;
4. IMS.PR14 - Organizovanje i sprovođenje zdravstvenih pregleda.